

Redengevende omschrijving

Steenovensebaan 36 te Dorst gemeente Oosterhout

Martijn de Jong, MA

Objectgegevens

Adres : Steenovensebaan 36
Postcode : 4849 RC
Plaats : Dorst
Gemeente : Oosterhout

Algemene gegevens

Oorspronkelijke functie : boerderij
Huidige functie : boerderij
Bouwjaar : 1947
Bezoekdatum : 16 mei 2017

Monumentenhuis Brabant B.V.
Markt 9
4931 BR Geertruidenberg
www.monumentenhuisbrabant.nl
T. 0162-511833
E. info@monumentenhuisbrabant.nl

Monumentenhuis Brabant B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Beschrijving

Situering, geschiedenis en hoofdvorm

In het buitengebied ten zuidoosten Oosterhout (NB) en ten zuidwesten van Dongen ligt aan de Steenovensebaan 36 een boerderij uit de Wederopbouwperiode. De boerderij is gesitueerd aan de zuidzijde van de oost-west gerichte Steenovensebaan. De boerderij is van het kop-hals-romptype en bestaat uit een woon- en bedrijfs gedeelte (respectievelijk), dat met elkaar verbonden is door een smal tussenlid. De boerderij ligt met de voorgevel en de nokas van het woongedeelte evenwijdig aan de Steenovensebaan. Het tussenlid en de schuur staan haaks op het woonhuis. Het gehele complex is opgetrokken in schoon metselwerk in halfsteensverband. Het woongedeelte is gedekt onder een zadeldak met rode muldenpannen en heeft een gemetselde schoorsteen op elk uiteinde van de nok. Het tussenlid is onder een soortgelijk dak gedekt. Het bedrijfs gedeelte is gedekt onder een wolfsdak met rode muldenpannen. Door de nok steken twee metalen luchtkokers.

De boerderij is gelegen in het buurtschap Steen(h)oven, waarvan de naam op www.topotijdreis.nl reeds op de topografische kaart uit 1815 voorkomt. De huidige boerderij is in 1947 gebouwd ter vervanging van een oudere voorganger. Op de kadastrale minuut 1811-1832 is op het perceel reeds bebouwing zichtbaar, bestaande uit een hoofdgebouw en meerdere bijgebouwen. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werden in Nederland meer dan 8000 boerderijen verwoest. Om de voedselproductie te herstellen werd het Bureau Wederopbouw Boerderijen opgericht. In korte tijd moesten veel boerderijen worden gebouwd, wat leidde tot het gebruik van algemene modellen voor doorgaans sobere, maar functionele gebouwen. Ook in Noord-Brabant werd een groot aantal wederopbouwboerderijen gebouwd. Met behulp van het Bureau Wederopbouw Boerderijen is ook de kop-hals-rompboerderij Steenovensebaan 36 tot stand gekomen. Daarnaast werd een bestaand bijgebouw uitgebreid met een stalvleugel. Mogelijk behoorde het bijgebouw tot de vooroorlogse boerderij. Het ontwerp van de nieuwe boerderij is van de hand van de uit Rijen afkomstige architect A.A.P.M. Aarts (1907-1957). De boerderij wijkt in enkele opzichten af van het ontwerp.

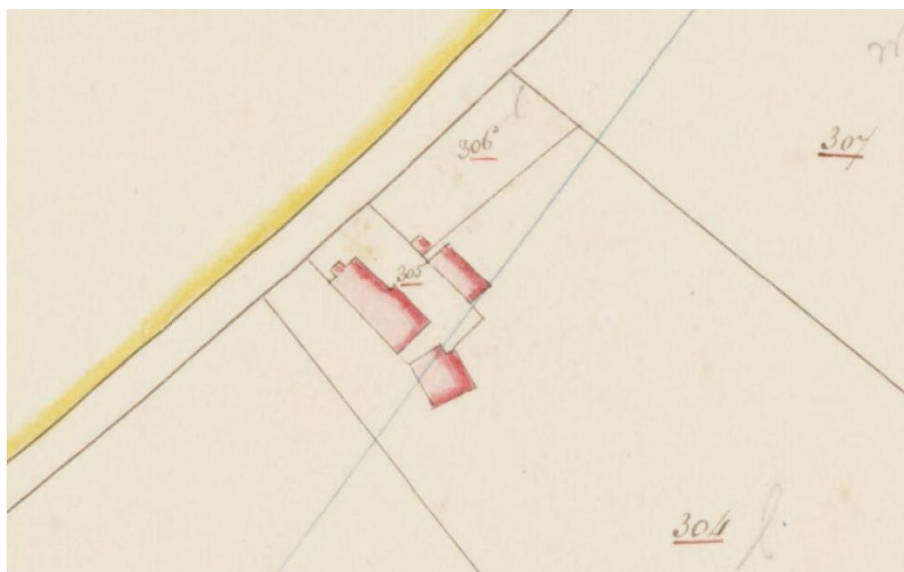
Sinds 1947 is de boerderij echter op slechts enkele onderdelen gewijzigd. Het middengedeelte is intern verbouwd en betrokken bij het woongedeelte. De indeling van het woongedeelte is grotendeels nog volgens de oorspronkelijke opzet. Alleen de scheidingsmuur tussen de woonkamer en de voormalige slaapkamer op de begane grond is verwijderd. Aan de buitenzijde zijn enkele gevelopeningen in de loop der tijd dichtgezet en ramen vernieuwd.

De betreffende locatie van de wederopbouwboerderij in het buurtschap Steenoven. De rode pijl wijst de boerderij aan. Bron: Google Earth.

De ligging van de wederopbouw boerderij. De rode pijl wijst de boerderij aan. Bron: Google Earth.

Het kadastraal Minuutplan van 1811-1832 laat de vooroorlogse boerderij zien. Bron: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Kaart met de situatie in 1959 waarop de nieuwe kop-hals-romp boerderij duidelijk zichtbaar is. Bron: www.topotijdreis.nl.

Woongedeelte

Voorgevel (woongedeelte)

Met de voorgevel wordt in deze beschrijving de gevel bedoeld die naar de Steenovensebaan is gericht, oftewel de noordgevel van het woonhuis. Het tussenlid is in de beschrijving bij het woonhuis opgenomen. De voorgevel heeft een verdeling in drie traveeën. Centraal bevindt zich een vernieuwde paneelvoordeur met twee vierruitspanelen en een enkelruits bovenlicht. De deur is gevat in een kunststenen deuromlijsting met geprofileerde kroonlijst. Aan weerszijden bevindt zich een enkelruits venster met bovenlicht onder een gemetselde hanenkam en met een bakstenen lekdorpel. In de openingen zijn rolluiken aangebracht (XXB). Voor de gevel langs ligt een betegelde stoep met witte, grijze en gele cementtegels. Een

rollaag zes lagen boven het maaiveld markeert het trasraam. De gevel wordt bekroond door een houten bakgoot met geprofileerde klossen. Op elke hoek bevindt zich een gemetselde uitkraging en de vijfde baksteenlaag boven de hanenkammen springt over de gehele gevallengte iets naar voren, zodat een sober fries ontstaat.

Rechterzijgevel (woongedeelte)

Ter hoogte van de begane grond bevindt zich links een enkelruits venster met bakstenen lekdorpel. Het venster is vermoedelijk later aangebracht. Rechts daarvan bevinden zich twee dichtgemetselde vensteropeningen van verschillende grootte onder een strek. Op verdiepingshoogte bevinden zich twee enkelruits vensters met bakstenen lekdorpel. Eventuele ontlastingsbogen worden aan het zicht onttrokken door rolluiken. Zeven lagen boven maaiveld is een rollaag in het metselwerk opgenomen dat het trasraam markeert. De gevel van het middengedeelte heeft eveneens een doorlopende rollaag op negen lagen boven maaiveldniveau. De gevel had oorspronkelijk drie gevelopeningen. Links is een voormalige deuropening onder een rechte strek dichtgezet met een klein venster en metselwerk. In het midden is een voormalig venster dichtgezet met eenzelfde klein venster

en metselwerk onder een getoogde strek. Rechts bevindt zich een moderne kunststof deur (in een oudere vensteropening) onder een getoogde strek. De gevel wordt bekroond door een houten gootlijst met geprofileerde klossen.

Linkerzijgevel (woongedeelte)

De gevel van het woonhuis heeft zes lagen boven het maaiveld een doorlopende rollaag die het trasraam markeert. Op de begane grond bevindt zich een breed venster met bovenlicht onder een rollaag en met bakstenen lekdorpel. Op de verdieping van het huis bevinden zich twee enkelruitsvensters onder een rollaag en met bakstenen lekdorpel. De gevel van het middengedeelte heeft een doorlopende rollaag acht lagen boven het maaiveld. Links bevindt zich een kunststof deur onder bakstenen strek. Rechts daarvan bevinden zich twee getoogde zesruits stalramen van beton met ventilatieopening onder. Rechts daarvan bevindt zich een klein toiletraam. De gevel wordt bekroond door een houten gootlijst met geprofileerde klossen. In het dak bevinden zich twee moderne dakramen.

Achtergevel (woongedeelte)

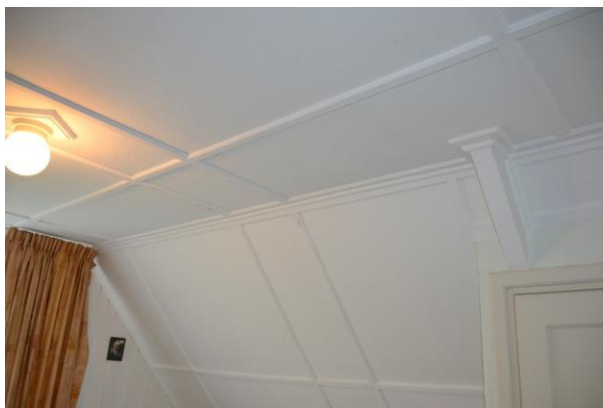
De achtergevel van het woongedeelte is slechts ten dele zichtbaar vanwege de aansluiting met het tussenlid. De gevel bevat twee enkelruits vensters met bovenlicht onder een strek met bakstenen lekdorpel. Een rollaag zeven lagen boven maaiveldniveau markeert het trasraam. De gevel wordt afgesloten door een houten gootlijst met geprofileerde klossen.

Interieur

Het interieur van het woonhuis bezit nog verschillende onderdelen uit de bouwtijd. De plattegrond van begane grond en verdieping zijn nog grotendeels volgens het oorspronkelijke plan. De scheiding tussen de slaapkamer en woonkamer op de begane grond is inmiddels verdwenen. Alle toegangsdeuren op de begane grond bestaan uit de oorspronkelijke paneeldeuren uit de bouwtijd. Op de verdieping is de oorspronkelijke plattegrond nog geheel intact, inclusief de inbouwkasten. Alle toegangsdeuren tot de ruimten en inbouwkasten bestaan uit de oorspronkelijke paneeldeuren. Waarschijnlijk zijn ook de gipsen plafonds met decoratief lijstwerk uit de bouwtijd. De indeling van het middengedeelte is daarentegen sterk gewijzigd. Deze ruimte diende in beginsel als spoelhok, maar is later bij de woonfunctie betrokken en

opgedeeld in verschillende sanitaire ruimten. Daarnaast is de doorgang tussen het midden- en bedrijfsgedeelte dichtgezet.

Bedrijfsgebouwe

Voorgevel (bedrijfsgebouwe)

Links in de gevel bevindt zich een grote deuropening onder een gemetselde korfboog met twee kunststenen neuten en kegelvormige stootblokken. De deeldeer is een hoge houten opgeklampte schuifdeer. Acht lagen boven het maaiveld heeft de gevel een doorlopende rollaag dat het trasraam markeert. De gevel wordt aan de linkerzijde ondersteund door een steunbeer. Tussen de deuropening en het belendende middengedeelte bevinden zich twee getoogde, zesruits betonnen stalramen onder een strek en met ventilatiegleuf onder. Onder het wolfseind bevinden zich twee getoogde, vierruits betonnen vensters onder een gemetselde strek.

Rechterzijgevel (bedrijfsgebouwe)

Een rollaag elf lagen boven het maaiveld markeert het trasraam. Links in de gevel bevindt zich een dichtgezette, halfronde deuropening. Rechts daarvan bevinden zich vier getoogde, betonnen zesruits stalramen met ventilatiegleuf onder. De vensters worden gevolgd door een halfronde opgeklampte deer onder een gemetselde rondboog. Rechts van de deer bevindt zich een vijftal van de voornoemde zesruits stalramen.

Linkerzijgevel (bedrijfsgedeelte)

Een rollaag acht lagen boven het maaiveld markeert het trasraam. Geheel links bevinden zich twee betonnen getoogde stalramen met een vierruits indeling en ventilatieopening aan de onderzijde. Aan de bovenzijde zijn getoogde strekken gemetseld. Verder naar rechts bevindt zich een opgeklampte dubbele deur onder een gemetselde korfboog. Rechts daarvan bevindt zich een viertal halfronde stalramen van beton, ook wel zonnetjes genoemd, onder een halfronde strek.

Achtergevel (bedrijfsgedeelte)

Uiterst links en rechts in de achtergevel van de schuur bevindt zich een halfronde houten deur onder een gemetselde rondboog. Centraal bevindt zich een dubbele houten opgeklampte deur onder een gemetselde korfboog. Tussen de linker deur en dubbele deur bevinden zich twee getoogde, betonnen zesruits stalramen met ventilatiegleuf onder. Rechts van de dubbele deur bevindt zich eenzelfde stalvenster. Onder het wolfseind bevinden zich twee getoogde vierruits vensters van beton onder een gemetselde strek. Muurankers markeren de plaats van de gordingen in de kap.

Interieur

De schuur bestaat uit een grote ruimte met op begane grond niveau enkele stalruimten. De stalruimten bevinden zich als een L-vorm aan de zuid- en westzijde van de schuur. De kap wordt gedragen door bijzondere gelamineerde, houten asymmetrische kniespanten. De scheidingsmuur van de ruimte aan de achterzijde is opgetrokken uit schoon metselwerk in halfsteensverband. Links bevindt zich een eenvoudige rechthoekige houten deur met een halfronde deuropening daarachter. Centraal in de scheidingsmuur bevindt zich een dichtgezette rechthoekige deuropening onder een hanenkam. Een rollaag acht lagen boven het maaiveld markeert het trasraam. Daarachter bevindt zich een stalruimte. De stalen balk halverwege en bouwsporen in de gevels duiden op een vroegere tweedeling van deze ruimte. De huidige varkensstal met gierkelders is dan ook van latere datum. Aan de westzijde bevinden zich twee dichtgezette deuropeningen naar de haaks daaraan liggende koestal.

De koestal aan de westzijde van de schuur wordt gescheiden van de rest van de schuur door een bakstenen muur, die aan schuurzijde is voorzien van een cementpleisterlaag. De ingang wordt geflankeerd door opgemetselde muurdelen met rollaag acht lagen boven het maaiveld. Het metselwerk van deze muurdelen loopt door in de scheidingsmuur tussen koestal en schuur. De toegangen naar de schuur en varkensstal, zowel de dichtgezette als nog bestaande, hadden elk waarschijnlijk alleen een houten opgeklampte schuifdeur. Twee daarvan zijn nog aanwezig. De binnenmuur is opgetrokken in schoon metselwerk in halfsteensverband. Aan de noordzijde bevond zich de doorgang naar het middengedeelte van de boerderij. De deuropening onder een hanenkam is nog aanwezig, maar niet meer als zodanig te gebruiken. De schuur en het middelste deel zijn van elkaar gescheiden door kalkzandstenen muren. Over de lengte van de koestal bevonden zich de gierkelders.

Interieur van de schuur met asymmetrische kniespanten.

Scheidingsmuur tussen de deel en de stal aan de zuidzijde.

Scheidingsmuur tussen de deel en de stal aan de westzijde.

Interieur van de stal aan de westzijde van de schuur.

Interieur van de stal aan de zuidzijde van de schuur.

Dichtgezette openingen (links: naar buiten; rechts: naar het tussenlid) in de stal aan de westzijde van de schuur.

Waardering

Cultuurhistorische waarden

Het object is van cultuurhistorische waarde als uitdrukking van de sociaaleconomische en agrarische ontwikkeling in Nederland tijdens de wederopbouwperiode.

Architectuur- en kunsthistorische waarden

Het object is van architectuurhistorische waarde vanwege de kenmerkende sobere architectuur (van een boerderij) uit de wederopbouwperiode. Typerend voor de wederopbouwperiode zijn de typologie van het gebouw, het sobere siermetselwerk, de rode pannen, traditionele detailleringen in moderne materialen, de gelamineerde (asymmetrische knie)spanten en voor boerderijen in het bijzonder zijn de metalen luchtkokers typerend. Ook in het woonhuis zijn nog verschillende authentieke elementen aanwezig, zoals paneeldeuren, plafonds en trapbalusters. De boerderij is tevens van betekenis als onderdeel uit het oeuvre van de lokaal bekende architect A.A.P.M Aarts.

Situationele en ensemblewaarden

Het object is van situationele waarde als midden twintigste-eeuws onderdeel van het historische buurtschap Steen(h)oven. Het is van beeldbepalende betekenis voor het aanzien van zijn omgeving. Voorts heeft het object ensemble-waarde in relatie tot het vrijstaande bijgebouw met een vermoedelijk oudere oorsprong en aanbouw uit de bouwtijd van het object.

Gaafheid en herkenbaarheid

De kop-hals-romp boerderij is in vrij gave staat bewaard gebleven. Zowel het exterieur, als het interieur is herkenbaar als wederopbouwarchitectuur. De plattegrond van het woongedeelte en de schuur is nog grotendeels intact. Van het tussenlid (de hals) is deze sterk gewijzigd ten opzichte van de oorspronkelijke situatie. Het interieur van het woonhuis bevat daarnaast nog authentieke elementen, zoals de trapbalusters, paneeldeuren en plafonds.

Zeldzaamheid

Op landelijk niveau is een vrij groot aantal wederopbouwboerderijen bewaard gebleven en ook in de provincie Noord-Brabant is het aantal wederopbouwboerderijen groot. In Dorst bestaan nog meerdere boerderijen uit deze periode. De meerderheid van deze boerderijen is echter van het type langevelboerderij. Aan de Steenovensebaan staat behalve nummer 36 nog een wederopbouwboerderij van het type kop-rompboerderij. Steenovensebaan 36 is de enige wederopbouwboerderij van het type kop-hals-romp boerderij in Dorst. Bovendien is het gebouw relatief gaaf bewaard gebleven. Er is daarom sprake van zeldzaamheid op lokaal niveau.